

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē niḡamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē

॥ *saptamaḥ sargaḥ* ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ saptamaḥ sargaḥ ॥

bhāvinaḥ śrīrāmābhiṣēkasya vṛttamākarṇya khinnayā
mantharayā kaikēyyā hṛdayē bhēdabhāvasyōtpādanam prītayā
kaikēyyā kubjāyai puraskārarūpēṇābhūṣaṇasya dānam varam
varayitum prēraṇam ca

jñātidāsī yatō jātā
kaikēyyā tu sahōṣitā |
prāsādam candrasaṅkāśa -
mārurōha yadṛcchayā ॥ 2.7.1 ॥

siktarājapathām kṛtsnām
prakīrṇakamalōtpalām |
ayōdhyām mantharā tasmāt
prāsādādanvavaikṣata ॥ 2.7.2 ॥

patākābhirvarārḥābhi -
rdhvajaiśca samalaṅkṛtām |
siktām candanatōyaiśca
śiraḥsnātajanairyutām ॥ 2.7.3 ॥

mālyamōdakahastaiśca
 dvijēndrairabhināditām |
 śukladēvagr̥hadvārām
 sarvavāditranāditām || 2.7.4 ||

samprahr̥ṣṭajanākīrṇām
 brahmaghōṣanināditām |
 prahr̥ṣṭavarahastyaśvām
 sampraṇarditagōvr̥ṣām || 2.7.5 ||

hr̥ṣṭapramuditaiḥ paurai -
 rucchritadhvajamālinīm |
 ayōdhyām mantharā dṛṣṭvā
 param̐ vismayamāgatā || 2.7.6 ||

sā harṣōtphullanayanām
 pāṇḍurakṣaumavāsinīm |
 avidūrē sthitām dṛṣṭvā
 dhātrīm papraccha mantharā || 2.7.7 ||

uttamēnābhisam̐yuktā
 harṣēṇārthaparā satī |
 rāmamātā dhanam̐ kiṃ nu
 janēbhyaḥ samprayacchati || 2.7.8 ||

atimātram̐ praharṣaḥ kiṃ
 janasyāsyā ca śaṃsa mē |
 kārayiṣyati kiṃ vāpi
 samprahr̥ṣṭō mahīpatiḥ || 2.7.9 ||

vidīryamāṇā harṣēṇa
 dhātrī tu parayā mudā |
 ācacakṣē'tha kubjāyai
 bhūyasīm rāghavē śriyam || 2.7.10 ||

śvaḥ puṣyēṇa jitakrōdham
 yauvarājyēna cānagham |
 rājā daśarathō rāma -
 mabhiṣēktā hi rāghavam || 2.7.11 ||

dhātryāstu vacanam śrutvā
 kubjā kṣipramamarṣitā |
 kailāsaśikharākārāt
 prāsādādavarōhata || 2.7.12 ||

sā dahyamānā krōdhēna
 mantharā pāpadarśinī |
 śayānāmēva kaikēyī -
 midam vacanamabravīt || 2.7.13 ||

uttiṣṭha mūḍhē kiṃ śēṣē
 bhayaṃ tvāmabhivartatē |
 upaplutamaghaughēna
 nātmānamavabudhyasē || 2.7.14 ||

aniṣṭē subhagākārē
 saubhāgyēna vikatthasē |
 calaṃ hi tava saubhāgyaṃ
 nadyāḥ srōta ivōṣṇagē || 2.7.15 ||

ēvamuktā tu kaikēyī
 ruṣṭayā paruṣaṃ vacaḥ |
 kubjayā pāpadarśinyā
 viṣādamagamat param || 2.7.16 ||

kaikēyī tvabravīt kubjāṃ
 kaccit kṣēmaṃ na mantharē |
 viṣaṇṇavadanāṃ hi tvāṃ
 lakṣayē bhṛśaduḥkhitām || 2.7.17 ||

mantharā tu vacaḥ śrutvā
 kaikēyyā madhurākṣaram |
 uvāca krōdhasaṃyuktā
 vākyam vākyaviśāradā || 2.7.18 ||

sā viṣaṇṇatarā bhūtvā
 kubjā tasyāṃ hitaiṣiṇī |
 viṣādayantī prōvāca
 bhēdayantī ca rāghavam || 2.7.19 ||

akṣayaṃ sumahad dēvi
 pravṛttaṃ tvadvināśanam |
 rāmaṃ daśarathō rājā
 yauvarājyē'bhīṣēkṣyati || 2.7.20 ||

sāsmyagādhē bhayē magnā
 duḥkhaśōkasamanvitā |
 dahyamānānalēnēva
 tvaddhitārthamihāgatā || 2.7.21 ||

tava duḥkhēna kaikēyi
 mama duḥkhaṃ mahad bhavēt |
 tvadvṛddhau mama vṛddhiśca
 bhavēdiha na saṃśayaḥ || 2.7.22 ||

narādhipakulē jātā
 mahiṣī tvaṃ mahīpatēḥ |
 ugratvaṃ rājadharmāṇāṃ
 kathaṃ dēvi na budhyasē || 2.7.23 ||

dharmavādī śaṭhō bhartā
 ślakṣṇavādī ca dāruṇaḥ |
 śuddhabhāvēna jānīṣē
 tēnaivamatisandhitā || 2.7.24 ||

upasthitaḥ prayuñjāna -
 stvayi sāntvamanarthakam |
 arthēnaivādya tē bhartā
 kausalyāṃ yōjayiṣyati || 2.7.25 ||

apavāhya tu duṣṭātmā
 bharataṃ tava bandhuṣu |
 kālyē sthāpayitā rāmaṃ
 rājyē nihatakaṇṭakē || 2.7.26 ||

śatruḥ patipravādēna
 mātṛēva hitakāmyayā |
 āśīviṣa ivāṅgēna
 bālē paridhṛtastvayā || 2.7.27 ||

yathā hi kuryācchatrurvā
 sarpō vā pratyupēkṣitaḥ |
 rājñā daśarathēnādyā
 saputrā tvaṃ tathā kṛtā || 2.7.28 ||

pāpēnānṛtasāntvēna
 bālē nityaṃ sukhōcitā |
 rāmaṃ sthāpayatā rājyē
 sānubandhā hatā hyasi || 2.7.29 ||

sā prāptakālaṃ kaikēyi
 kṣipraṃ kuru hitaṃ tava |
 trāyasva putramātmānaṃ
 mām ca vismayadarśanē || 2.7.30 ||

mantharāyā vacaḥ śrutvā
 śayanāt sā śubhānanā |
 uttasthau harṣasampūrṇā
 candralēkhēva śārādī || 2.7.31 ||

atīva sā tu santuṣṭā
 kaikēyī vismayānvitā |
 divyamābharaṇaṃ tasyai
 kubjāyai pradadau śubham || 2.7.32 ||

dattvā tvābharaṇaṃ tasyai
 kubjāyai pramadōttamā |
 kaikēyī mantharāṃ hr̥ṣṭā
 punarēvābravīdidam || 2.7.33 ||

idaṃ tu mantharē mahya -
 mākhyātaṃ paramaṃ priyam |
 ētanmē priyamākhyātaṃ
 kiṃ vā bhūyaḥ karōmi tē || 2.7.34 ||

rāmē vā bharatē vāhaṃ
 viśēṣaṃ nōpalakṣayē |
 tasmāt tuṣṭāsmi yad rājā
 rāmaṃ rājyē'bhiṣēkṣyati || 2.7.35 ||

na mē paraṃ kiñciditō varam punaḥ
 priyaṃ priyārḥē suvacam vacō'mṛtam |
 tathā hyavōcastvamataḥ priyōttaram
 varam paraṃ tē pradadāmi taṃ vṛṇu || 2.7.36 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvyē
 ayōdhyākāṇḍē saptamaḥ sargaḥ ||